

ДОПЪЛНИТЕЛНА АНКЕТА КЪМ НАБЛЮДЕНИЕТО НА ДОМАКИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ ПРЕЗ ЧЕТВЪРТТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2021 ГОДИНА

През септември 2021 г. Националният статистически институт започна работа по проект „Доходи и условия на живот (ILC) - Статистическа инфраструктура по IESS - SILC 2022, модул - Събиране на годишни данни за 2021 и 2022“, който се изпълнява съгласно споразумение за субсидия с Европейската комисия 101052273 - 2021-BG-ILC-SILC. Част от дейностите по проекта е пилотно събиране на данни чрез допълнителен въпросник за социалното включване, условията на живот и благосъстоянието към Наблюдението на домакинските бюджети. Допълнителната анкета е по инициатива на Евростат и се провежда по единна методология в рамките на европейското изследване *Infra-annual data collection on living conditions (IALC)*. Целта е да се осъществява тримесечен мониторинг на промените в условията на живот на домакинствата в страната в резултат на пандемията от COVID-19 и да се подава актуална информация за хармонизирани европейски сравнения.

Първото провеждане на допълнителната анкета се осъществи в периода октомври - декември 2021 г., като бяха анкетирани общо 3 042 домакинства и 5 692 лица на възраст 16 и повече навършени години. Резултатите от допълнителната анкета през четвъртото тримесечие на 2021 г. показват, че увеличение на дохода на домакинството за последните 12 месеца са отбелязали 29.8% от лицата в домакинствата. Като основни причини за увеличението на дохода са посочени увеличението на социалните помощи - за 34.0% от лицата, и индексирането/преизчисляването на заплата - за 24.3% от лицата.

Намаление на доходите за последните 12 месеца посочват 8.4% от лицата. За 29.7% от лицата с намален домакински доход основната причина за това е намаляване на работното време, надницата или заплата, а за 20.2% - загубване на работа/безработица/фалит на собствена фирма. Сред лицата с намалени доходи най-голям е дялът на тези, на които се е наложило да ограничат разходите си за храна, облекло, пътуване или други потребителски стоки и услуги - 53.9%, а 17.2% са използвали натрупани спестявания, за да компенсират намаляването на дохода.

Най-голям е дялът на лицата, за които доходите на домакинството през последните 12 месеца са останали почти без промяна - 61.8%.

Повече от 2/3 от българите твърдят, че изпитват затруднения да покриват ежедневните си разходи. С известни затруднения са 37.1% от лицата, 26.6% определят покриването на ежедневните разходи като трудно, а 11.9% - като много трудно. От друга страна, 20.2% от лицата относително лесно могат да покриват ежедневните си разходи, а едва 4.2% не изпитват затруднения.

Независимо от промените в доходите близо половината от лицата в домакинствата (48.7%) не могат да си позволят да посрещнат със собствени средства неочаквани разходи в размер до 370 лева¹. 13.7% от лицата в домакинствата са имали през предходното тримесечие финансови затруднения при плащането навреме на заем/ипотека/наем/жилищни разходи за основното жилище.

Средната удовлетвореност на лицата на 16 и повече години от финансовото положение на домакинствата им, измерена по скала от 0 до 10, е 4.61. Равнището на доходите влияе върху общата удовлетвореност от финансовото положение. За 20-те процента домакинства с най-

¹ Размер на националната линия на бедност за 2021 г., приет с постановление № 265 от 24 септември 2020 г. на Министерския съвет за определяне на размера на линията на бедност за страната за 2021 година.

високи нетни доходи средната удовлетвореност на лицата е 6.17, а за 20-те процента домакинства с най-ниски нетни доходи удовлетвореността на лицата от финансовото положение е 2.89.

Общата удовлетвореност от живота средно за анкетираните лица е 5.85, измерена по същата скала от 0 до 10. По отношение на удовлетвореността от личните взаимоотношения със семейството, приятелите, съседите, колегите анкетираните лица дават относително висока оценка - 7.18.

Методологични бележки

Наблюдението на домакинските бюджети е тримесечно извадково изследване върху извадка от 3 060 домакинства, разпределени в три независими подизвадки от по 1 020 домакинства, всяка от които се наблюдава по един месец на тримесечие. Информацията от допълнителния въпросник се събира всеки месец в активната за съответния месец подизвадка успоредно с основните формуляри на наблюдението и се агрегира и обработва тримесечно.

Допълнителният въпросник включва две групи въпроси: въпроси за домакинството, на които отговаря само един от членовете на домакинството, и индивидуални въпроси, на които отговаря всеки един от членовете на домакинството на възраст 16 и повече години.

Въпросите към домакинството целят основно да се проследяват тримесечно причините за промени в текущите доходи на домакинствата и евентуални финансови затруднения при посрещане на някои основни домакински разходи. Въпросите към лицата се отнасят до субективните преценки на респондентите за степента на тяхната житейска удовлетвореност.

При провеждането на допълнителната анкета анкетьорите от Наблюдението на домакинските бюджети интервюират лично лицата на 16 и повече навършени години, като попълват хартиен формуляр. Към събраната информация се добавят и основни социално-икономически характеристики на наблюдаваните лица, регистрирани с основните формуляри на Наблюдението на домакинските бюджети. Поради извадковия характер на изследването получените данни се претеглят и калибрират за получаване на действителния брой на лицата на територията на страната и структурата им по пол и възрастови групи (16 - 64 години; 65 и повече години).

Приложение

Разпределения на лицата¹ на 16 и повече навършени години според отговорите на въпросите от анкетата:

<i>През последните 12 месеца как се промениха доходите на домакинството Ви?</i>	<i>Брой лица</i>	<i>%</i>
Увеличиха се	1742543	29.8
Останаха почти същите	3616360	61.8
Намаляха	493610	8.4
<i>Общо лица</i>	<i>5852513</i>	<i>100.0</i>

<i>Каква беше причината за увеличението на доходите?</i>	<i>Брой лица</i>	<i>%</i>
Индексиране/преизчисляване на заплатата	424295	24.3
Увеличаване на: работното време, надницата или заплатата (за същата работа)	91324	5.2
Връщане на работа след заболяване/майчинство/отпуск за отглеждане на дете/грижа за друго лице	21288	1.2
Започване или смяна на работа	126794	7.3
Промяна в състава на домакинството	18859	1.1
Увеличаване на социалните помощи	591776	34.0
Друга	468207	26.9
<i>Общо лица</i>	<i>1742543</i>	<i>100.0</i>

<i>Каква беше причината за намаляването на доходите?</i>	<i>Брой лица</i>	<i>%</i>
Намаляване на работното време, надницата или заплатата (включително и за самонаетите)	146760	29.7
Майчинство/отпуск за отглеждане на дете/грижа за друго болно лице или лице с инвалидност	23770	4.8
Смяна на работата	18189	3.7
Загубване на работа/безработица/фалит на собствена фирма	99647	20.2
Загуба на работоспособност поради болест или инвалидност	43413	8.8
Развод/прекратяване на връзка или друга промяна в състава на домакинството	24413	4.9
Пенсиониране	14117	2.9
Намаляване/спиране на социалните помощи	12539	2.5
Друга	110762	22.4
<i>Общо лица</i>	<i>493610</i>	<i>100.0</i>

¹ Данните от извадката са претеглени и калибрани по признаците пол и възрастови групи за получаване на действителния брой на лицата на територията на страната към 31.12.2020 година.

<i>Каква е основната мярка, която Вашето домакинство предприе, за да се справи с намаляването на дохода през последните 12 месеца?</i>	<i>Брой лица</i>	<i>%</i>
Използва натрупани спестявания	85008	17.2
Намали разходите за храна, облекло, пътуване или други потребителски стоки и услуги	265946	53.9
Взе заем от банка или друга организация	10560	2.1
Взе пари от семейството или приятелите	47192	9.6
Предоговори съществуващи заеми	0	0.0
Домакинството има просрочени плащания	8061	1.6
Домакинството не предприе никакви действия	32882	6.7
Не беше необходимо да се предприемат действия	30351	6.1
Друга	13610	2.8
<i>Общо лица</i>	<i>493610</i>	<i>100.0</i>

<i>Как бихте преценили, че свързвате „двамата края“, т.е. можете да покривате всекидневните си разходи?</i>	<i>Брой лица</i>	<i>%</i>
Много трудно	694443	11.9
Трудно	1556479	26.6
С известни затруднения	2172079	37.1
Относително лесно	1181775	20.2
Лесно	218346	3.7
Много лесно	29391	0.5
<i>Общо лица</i>	<i>5852513</i>	<i>100.0</i>

<i>Може ли Вашето домакинство да посрещне със собствени средства неочаквани разходи в размер до 370 лева?</i>	<i>Брой лица</i>	<i>%</i>
Да	3003894	51.3
Не	2848619	48.7
<i>Общо лица</i>	<i>5852513</i>	<i>100.0</i>

<i>През предходното тримесечие Вашето домакинство имало ли е затруднения при плащане навреме на заем/ипотека/наем/жилищни разходи за основното жилище?</i>	<i>Брой лица</i>	<i>%</i>
Да	803079	13.7
Не	5049434	86.3
<i>Общо лица</i>	<i>5852513</i>	<i>100.0</i>

Степен на удовлетвореност средно на лице за лицата на 16 и повече навършени години по скала от 0 до 10:

<i>Удовлетвореност от финансовото положение на домакинството</i>	<i>Средна стойност</i>
Общо за лицата на 16 и повече години	4.61
Икономическа активност	
Заети	5.09
Безработни	3.18
Пенсионери	4.26
Други	4.45
Образование	
Начално и основно	3.73
Средно	4.56
Висше	5.56
Квантилни доходни групи	
Q1 20% домакинства	2.89
Q2 20% домакинства	3.88
Q3 20% домакинства	4.44
Q4 20% домакинства	4.92
Q5 20% домакинства	6.17

<i>Удовлетвореност от живота напоследък</i>	<i>Средна стойност</i>
Общо за лицата на 16 и повече години	5.85
Пол	
Мъже	5.96
Жени	5.75
Възраст	
Лица на 16 - 64 години	6.09
Лица на 65 и повече години	5.17
Икономическа активност	
Заети	6.27
Безработни	4.94
Пенсионери	5.14
Други	6.34
Образование	
Начално и основно	5.31
Средно	5.79
Висше	6.47

<i>Удовлетвореност от личните взаимоотношения със семейството, приятелите, съседите и други</i>	<i>Средна стойност</i>
Общо за лицата на 16 и повече години	7.18
Пол	
Мъже	7.19
Жени	7.17
Възраст	
Лица на 16 - 64 години	7.33
Лица на 65 и повече години	6.74
Икономическа активност	
Заети	7.40
Безработни	6.90
Пенсионери	6.70
Други	7.58
Образование	
Начално и основно	6.86
Средно	7.13
Висше	7.58